TEXTOS RECUPERATS

Del Vilassar marítim

El text que presentem avui és original del senyor FELICIÀ SUST I VIVES *i va ser publicat al diari barceloní* La Veu de Catalunya *del diumenge dia 24 de juliol de 1921, juntament amb altres sis articles d'autors vilassarencs sobre temes locals, en dues planes que duen el títol de «Viles de Catalunya: Vilassar de Mar». Una breu síntesi biogràfica del senyor Felicià Sust la va publicar Agustí Martín i Sabater en el número 3 d'aquest mateix butlletí* Singladures, *del desembre de 1986.* — BAS.

Del tros de costa entre Barcelona i Mataró, és potser Vilassar de Mar, de primer el poble, i avui la vila, que amb més delit ha treballat sempre per a fomentar en la seva platja la indústria marítima. No té pas la culpa de no haver assolit l'èxit que es ben mereixia pel seu esforç; una sèrie de causes de caràcter general, que no seria ara del cas considerar, varen un dia aturar l'empenta que havia arribat a prendre, posant, així, fi a una de les planes glorioses que ha pogut tenir Vilassar en la seva història marítima.

Corresponent a la formació i creixença del poble, quan tot just acabava de tenir vida pròpia municipal, va anar augmentant de mica en mica a la platja el nombre de barques pescadores; i, quasi ja de seguida, ja hi va haver un mestre d'aixa, només que per a dedicar-se a canviar cintes, posar rombais, en una paraula, per les petites operacions de què podien ésser objecte les barques. S'emprenia aquest home a cada moment obres de més importància, i va arribar ja a construir bots i barquetes de pesca, de manera que sense pensar-s'ho ja es va trobar de fet amb un esteller.

I ara sí que, fent una digressió, demano de cor a qui sigui que em respecti aquesta paraula «esteller», i que no l'esborri per a canviar-la amb la de «drassana», que és el mot amb què per mi ara impròpiament s'anomena. Potser es podria provar que «drassana» (en castellà antic «atarazana» i en el modern «arsenal») no és pas el mateix que «asteller» o «esteller», que, a la fi, encara que no vulgar, és el lloc destinat a la construcció i reparació únicament de bastiments mercants.

Per dades que tinc com a certes, puc dir que als començaments del segle passat hi havia a la platja de Vilassar grossa activitat; i, quan aleshores es podia dir que a Mataró només hi havia alguna que altra barca de pesca, Vilassar comptava ja amb una trentena de barques de sardinal, amb una dotzena de parelles de bou, amb tantes altres tonyinaires, sense comptar un gran nombre de petites embarcacions. Això va durar quasi una cinquantena d'anys, durant els quals hi havia i tot barques que feien temporada fora de les nostres costes, anant algunes d'elles fins a la costa de Màlaga i d'altres fins a la francesa de Portvendres.

Era els temps dels grans contrabans, i les barques forasteres únicament destinades a això, es refiaven en cada poble dels seus pescadors, que amb aquest motiu feien tot sovint «cagaines», que així s'anomenaven els viatges que les barques pescadores feien a terra fins a deixar aquelles alleujades. Per cert que és digne d'esment la manera com es valien a Vilassar per a portar el contraban a terra. Simulaven una gran veneració a un Sant Antoni que hi havia en una capelleta, a llevant de la Casa de la Vila, imatge que subsisteix molt ben conservada i decorant un jardí, i que, com aleshores és avui també perfectament visible des d'en mar estant. Tots els pescadors coneixien el «Sant Antoni de ca la Toia», i tots sabien perfectament que aquella lluminària perpètua no era més que un telègraf de senyals, en el qual el nombre i la posició dels ciris encesos tenia per ells especial significació, sobretot per a indicar-los el moment i el tratge en què cada cas havien d'anar a treure.

Tenia Vilassar una platja ampla i bonica, que en determinats llocs arribava a tenir més de cent metres. En ella, els pescadors, hi estenien llurs xarxes; i quan havien de tenyir-les, es valien del conegut «perol de Sant Joan», que era fet d'aram i de cabuda immensa, i que juntament amb uns ferros en què descansava, era dipositat a la Rectoria; on, mitjançant el pagament d'una pesseta, l'anaven a buscar els pescadors per a portar-lo a la platja, valent-se d'un gros semaler.

I, a tot això, l'esteller treballant i anant adquirint cada dia més justa fama. Ben aviat se n'hi va posar un altre, que li deien el «nou», per a diferenciar-lo del «vell», que fins aleshores hi havia; i era de veure amb quina emulació treballaven un i altre, no donant abast a la feina que se'ls presentava. Ja van començar de fer-s'hi barques de floc i mitjana (de les quals en deien «de tràfec»), xabecs i místics; ja les carenes hi eren nombroses, arribant a l'extrem de venir-hi escampavies. Tinc entès que l'esteller vell era d'un tal Segarra (d'En Francisquet), qui se'l va vendre per anar-ne a posar un altre a Mataró, i que, per cert, també arribà a gaudir d'anomenada. No sé si vaig equivocat en dir que el de Vilassar va quedar-se'l l'Almera, qui des del primer moment va donar ja una empenta formidable a la construcció de bastiments. D'aquell moment ençà ja es van començar de fer naus de mar enfora; i pollacres, bergantins i bergantins-goletes eren llançats a l'aigua allò que es diu l'un darrera l'altre. El *Segundo Emilio*, el *Joaquín*, la *Pubilla*, el *Chanito*, el *Magín*, la *Amable Teresa*, el *Pepillo*, el *Francisco*, etc., etc., són noms d'alguns dels nombrosos bastiments fets aquí, i que no fa pas una vintena d'anys que encara corrien per tots aquells mars.

I, per si no n'hi havia prou, uns bons patriotes vilassarencs posen una Almadrava, l'edifici de la qual es va tirar a terra fa una quinzena d'anys per allargament del passeig de què gaudim.

Després de tot això... la decadència. Una raixa funesta, no sé si deguda a lleis faltades de protecció o al que sigui, és el cas que els estellers de Vilassar, en el darrer terç del passat segle, segueixen la sort de tots els altres de la terra. La feina minva, la construcció de bastiments s'estronca, els

Vilassar vist des de mar. Fotografia del propi autor del text, impressionada el 16 de desembre de 1900 (clixé cedit al Museu pels fills del senyor Sust).

pescadors han d'anar plegant: sols resta a Vilassar, de tanta activitat, aquella Almadrava, que va treballar una quarantena d'anys, passant per períodes més o menys desastrosos, i aquells estellers del Verat i de l'Almera, dedicats només a la construcció de barques de pesca.

I així hem arribat a aquest temps en què ja no pot ésser més migrada la nostra vida de mar. Sols resta la fama de les barques, que amb tanta traça fa l'Almera, amb les quals se'l reconeix tan especialitzat, que, sobretot a Sitges i a Vilanova, no tenen cap més constructor que ell.

Pel demés, ara queda la platja deserta. I, mentre ningú no pensa que Catalunya té un extens litoral ple de pobles els habitants dels quals, en llur majoria, viuen la vida del mar (d'aquest mar que és font de tanta riquesa); mentre s'esbandeixen per tot arreu cursets d'ensenyament tècnic per a tot allò que fa referència a l'agricultura, al comerç i a la indústria, en llurs diferents branques, sense que ningú no es preocupi d'ensenyar a l'home de mar el major profit que treu del seu esforç i posar-lo en condicions de lluita; Vilassar de Mar, la per mi immaculada vila, no resta pas resignada; i torna amb aquella fe a provar inútilment de posar una altra Almadrava, i torna a emprendre la construcció de bastiments, ben refiada que, a la fi, podrà aconseguir l'èxit que es proposa.

FELICIÀ SUST i VIVES

SINGLADURES

Butlletí del Museu Municipal de Vilassar de Mar

Número 9 - Juny del 1990

Edita: **Museu Municipal de Vilassar de Mar**
Adreça postal: Casa de la Vila
08340 VILASSAR DE MAR (El Maresme)